

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ПРИЙМАК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 342.9

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ужгород – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Приватній установі
«Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Бюро економічної безпеки України,
керівник Департаменту організації забезпечення діяльності.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Миронюк Роман Вікторович,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права і процесу;

доктор юридичних наук

Білак Наталія Ігорівна,

Інститут права та безпеки

Одеського державного університету внутрішніх справ,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін.

Захист відбудеться «30» жовтня 2026 року о «10⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «30» вересня 2026 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Т.П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Поліграфічна діяльність є важливою складовою частиною інформаційної, культурної та виробничої інфраструктури держави, оскільки забезпечує матеріалізацію інформації, виготовлення й тиражування друкованої продукції, функціонування видавничої справи, освіти, науки, реклами, пакувального виробництва та документообігу. Через поліграфічне виробництво опосередковується реалізація конституційних прав на інформацію, свободу думки і слова, творчість та доступ до культурних цінностей. Водночас поліграфія є самостійним сектором економіки, у межах якого поєднуються виробничі, господарські та інформаційні відносини. Тому ефективне адміністративно-правове регулювання цієї сфери має значення для сталого економічного розвитку, захисту інформаційного суверенітету та збереження національного культурного простору.

Поліграфічна діяльність є об'єктом комплексного правового впливу, що охоплює норми адміністративного, господарського, інформаційного, цивільного, авторського, податкового, митного, екологічного та технічного законодавства. Особлива роль належить адміністративному праву, яке визначає систему суб'єктів публічного адміністрування, адміністративно-правовий статус поліграфічних підприємств, реєстраційні й контрольні процедури, механізми державної підтримки та відповідальності, а також забезпечує виконання мовних, технічних, безпекових вимог і правил передання обов'язкового примірника документів.

Актуальність дослідження посилюється процесами цифровізації. Розвиток цифрового та персоналізованого друку, технологій «print-on-demand», автоматизованої додрукарської підготовки, електронної комерції й цифрового документообігу змінює традиційну модель поліграфічного виробництва та потребує модернізації адміністративно-правового інструментарію.

В умовах повномасштабної збройної агресії поліграфічна галузь зазнала руйнування виробничої інфраструктури, порушення логістичних зв'язків, дефіциту сировини, подорожчання енергоносіїв і необхідності релокації підприємств. Водночас поліграфічна продукція стала важливим засобом інформаційного спротиву, забезпечення освітніх і державних потреб, підтримки української культури та протидії ворожій пропаганді.

Додаткове значення має євроінтеграційний курс України. Адаптація законодавства до права Європейського Союзу потребує вдосконалення адміністративних процедур, технічного регулювання, державного контролю, цифрових сервісів, захисту конкуренції та розвитку саморегулювання. Відсутність комплексного адміністративно-правового дослідження поліграфічної діяльності в умовах цифровізації, воєнного стану та європейської інтеграції зумовлює актуальність вибраної теми.

У сучасній юридичній науці окремі питання адміністративно-правового регулювання інформаційної діяльності, видавничої справи, книговидавання, інформаційної безпеки та державної культурної політики досліджувалися у працях В. Авер'янова, І. Арістової, О. Афоніна, Д. Белов, К. Белякова, Ю. Бисага, Ю. Битяка, Н. Білак, В. Галунька, Я. Запаска, Н. Зелінської, Я. Ісаєвича, В. Колпакова, Б. Кормича, О. Кузьменко, В. Ліпкана, Р. МIRONЮКА, Е. Огар, В. Теремка, М. Тимошика, Л. Швайки та інших учених. Водночас більшість наукових праць присвячена переважно питанням видавничої діяльності, книговидавання, інформаційного права або економіки поліграфії. Натомість поліграфічна діяльність як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання, її поняття, система суб'єктів, адміністративно-правовий статус учасників відповідних правовідносин, інструментарій адміністративного регулювання, особливості державного контролю та напрями адаптації законодавства до стандартів Європейського Союзу комплексному адміністративно-правовому дослідженню фактично не піддавалися.

Відсутність комплексного наукового дослідження адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в умовах цифровізації, воєнного стану, розвитку інформаційного суспільства та європейської інтеграції України зумовлює необхідність здійснення дисертаційного дослідження, результати якого можуть бути використані для подальшого вдосконалення адміністративного законодавства, оптимізації діяльності органів публічної адміністрації, розвитку механізмів державної підтримки поліграфічної галузі, забезпечення інформаційної безпеки держави та формування сучасної моделі адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права» та в межах наукових напрямів, пов'язаних із розвитком адміністративного права, удосконаленням публічного управління, забезпеченням інформаційної безпеки, цифровою трансформацією держави та адаптацією національного законодавства до права Європейського Союзу.

Проблематика дисертації узгоджується з положеннями Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722/2019, Національної економічної стратегії на період до 2030 р., у якій серед основних завдань визначено розвиток підприємництва, цифровізацію економіки, модернізацію виробництва, підтримку креативних індустрій, підвищення конкурентоспроможності українських підприємств та інтеграцію України до внутрішнього ринку Європейського Союзу. Поліграфічна діяльність, поєднуючи виробничий, інформаційний, культурний та інноваційний складники, безпосередньо пов'язана з реалізацією зазначених стратегічних пріоритетів.

Мета дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретико-правове визначення сутності, змісту та особливостей адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні, встановлення закономірностей його формування й розвитку, виявлення проблем нормативного, інституційного та правозастосовного характеру, а також розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення адміністративного законодавства і практики його застосування з урахуванням процесів цифровізації, потреб національної та інформаційної безпеки, євроінтеграційного курсу України й необхідності забезпечення свободи підприємницької та інформаційної діяльності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі *задачі*:

- визначити поняття, сутність, правову природу та кваліфікуючі ознаки поліграфічної діяльності як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання;

- встановити співвідношення понять «поліграфічна діяльність», «виготовлення видавничої продукції», «видавнича діяльність», «видавнича справа», «інформаційна діяльність» та «інформаційні відносини»;

- визначити місце поліграфічної діяльності у системі інформаційних правовідносин і сформулювати модель взаємозв'язку відповідних правових категорій;

- описати генезу становлення й розвитку правового регулювання поліграфічної діяльності на українських землях, розробити його науково обґрунтовану періодизацію та встановити закономірності трансформації методів державного впливу на відповідну сферу;

- охарактеризувати сучасну систему нормативно-правового забезпечення поліграфічної діяльності, встановити її структуру, міжгалузевий характер, прогалини, колізії та термінологічні неузгодженості;

- визначити систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності, здійснити їх функціональну класифікацію та проаналізувати компетенцію органів публічної адміністрації у відповідній сфері;

- охарактеризувати інструментарій адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності;

- проаналізувати зарубіжний досвід правового регулювання поліграфічної діяльності та суміжних сфер у державах-членах Європейського Союзу;

- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення адміністративного законодавства, оптимізації інституційного механізму, цифровізації адміністративних процедур, розвитку саморегулювання, державної підтримки та підвищення ефективності правозастосування у сфері поліграфічної діяльності.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі організації, здійснення, публічного адміністрування, державного регулювання, контролю, підтримки та правового забезпечення поліграфічної діяльності в Україні.

Предмет дослідження – адміністративно-правове регулювання поліграфічної діяльності в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких забезпечило комплексність, системність та обґрунтованість одержаних результатів. За допомогою діалектичного методу поліграфічну діяльність досліджено як динамічне правове явище, що розвивається під впливом економічних, технологічних, інформаційних, соціокультурних і безпекових чинників (підрозділи 1.1, 1.2). Системно-структурний метод використано для визначення місця поліграфічної діяльності у системі інформаційних та адміністративних відносин, дослідження структури нормативно-правового забезпечення, класифікації суб'єктів публічного адміністрування та систематизації інструментів адміністративно-правового впливу (підрозділи 1.3, 1.4). Формально-юридичний метод застосовано під час аналізу змісту нормативно-правових актів, визначення юридичної природи реєстраційних, повідомних, контрольних і стимулюючих процедур, з'ясування прав та обов'язків суб'єктів господарювання, а також виявлення прогалин, колізій і термінологічної неузгодженості законодавства (підрозділи 2.1, 2.2). Історико-правовий метод дав змогу дослідити генезу правового регулювання поліграфічної діяльності, встановити етапи його розвитку та простежити трансформацію домінуючих способів державного впливу – від станово-привілейної, дозвольно-цензурної та адміністративно-командної моделей до сучасної реєстраційно-сервісної, стимулюючої та безпеково орієнтованої моделі (підрозділи 1.4, 2.4). Порівняльно-правовий метод використано для зіставлення національного законодавства з правовими підходами держав-членів Європейського Союзу, визначення можливостей запозичення зарубіжного досвіду та формулювання пропозицій щодо адаптації українського законодавства до європейських стандартів (підрозділи 2.3, 2.4). Логіко-семантичний метод застосовано для уточнення змісту понять «поліграфічна діяльність», «виготовлення видавничої продукції», «поліграфічна продукція», «видавнича справа», «інформаційна діяльність» та інших суміжних категорій, а також для формулювання авторських визначень.

Нормативну основу дослідження сформували Конституція України, закони України, міжнародні договори, обов'язковість яких схвалена Верховною Радою України, рішення Конституційного Суду України, правові позиції, викладені у постановах Великої Палати Верховного Суду та касаційних судів у складі Верховного Суду, а також укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України й інші нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади.

Емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, інформаційно-аналітичні та статистичні дані Книжкової палати України, Українського інституту книги, Верховної Ради України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення,

аналітичні звіти міжнародних організацій, а також результати репрезентативних соціологічних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних адміністративно-правових досліджень поліграфічної діяльності в Україні, у якому сформовано цілісну теоретичну модель її адміністративно-правового регулювання, визначено понятійні, нормативні, інституційні та процедурні особливості відповідного механізму, а також розроблено пропозиції щодо його модернізації з урахуванням цифровізації, воєнних викликів та євроінтеграційного курсу держави.

У результаті проведеного дослідження:

уперше:

- обґрунтовано авторське визначення поняття «поліграфічна діяльність», під якою запропоновано розуміти самостійний вид господарської діяльності, що полягає у систематичному виготовленні друкованої (поліграфічної) продукції із застосуванням поліграфічних технологій (додрукарських, друкарських і післядрукарських процесів) на замовлення інших осіб або з власної ініціативи суб'єкта, здійснюється на професійній основі, на власний ризик і, як правило, з метою одержання прибутку;

- систематизовано основні ознаки поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання, де виділено: господарський характер діяльності, виробничо-технологічну спрямованість, тиражність виготовлення продукції, інформаційно-комунікативне призначення, здійснення спеціальними суб'єктами, регламентованість технічними стандартами та перебування під державним адміністративним контролем;

- обґрунтовано нормативну модель співвідношення поліграфічної діяльності, видавничої справи та інформаційних відносин як частково перехресних правових категорій, сформованих за різними класифікаційними критеріями: технологічно-виробничим, галузево-функціональним та об'єктно-цільовим, при цьому доведено наукову некоректність лінійної моделі, за якою поліграфічна діяльність розглядається виключно як складник видавничої справи, та запропоновано авторську модель трьох пересічних площин, центральною зоною яких є виготовлення інформаційної продукції поліграфічним способом, де встановлено, що в межах цієї зони поліграфічна діяльність одночасно виступає структурним елементом видавничої справи, технологічним засобом матеріалізації інформації та різновидом господарської діяльності, що зумовлює комплексний характер її адміністративно-правового регулювання, множинність нормативних джерел, диференціацію компетенції органів публічної адміністрації та особливі межі юридичної відповідальності поліграфічних підприємств за зміст відтворюваної продукції;

удосконалено:

- підходи до періодизації становлення й розвитку правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні, побудовані за комплексним критерієм, що поєднує зміну політико-правового режиму на українських землях із трансформацією домінуючих методів державно-правового впливу на

видавничо-поліграфічну сферу, де виокремлено п'ять основних періодів: станово-привілейного та церковно-цензурного впорядкування; імперської цензурно-дозвільної регламентації; радянського адміністративно-командного й цензурного регулювання; становлення національного законодавства незалежної України; сучасного дерегуляційного, стимулюючого, безпекового та євроінтеграційного розвитку, при цьому додатково аргументовано диференціацію сучасного періоду на етапи дерегуляції та економічного стимулювання, безпеково-культурної трансформації, воєнного безпеково-мобілізаційного регулювання, а також медіареформи та європейської інтеграції;

– розуміння інструментарію адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності як цілісної системи адміністративно-правових засобів, за допомогою яких забезпечується публічно-владний вплив на відносини у сфері виробництва, оформлення, введення в обіг, розповсюдження та державного контролю поліграфічної продукції, що ґрунтується на поєднанні нормативно-правових, реєстраційних, контрольних, наглядових, інформаційних, цифрових, стимулюючих та юрисдикційних механізмів, які функціонують на засадах пропорційності, правової визначеності, свободи підприємницької діяльності, забезпечення інформаційної безпеки та дотримання європейських стандартів свободи вираження поглядів;

дістали подальшого розвитку:

– науковий підхід до визначення системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні шляхом їх функціональної диференціації на суб'єктів формування державної політики, регуляторно-реєстраційних, контрольно-наглядових, стимулюючо-підтримувальних, юрисдикційних і правоохоронних повноважень;

– висновки побудовані на підставі порівняльного аналізу законодавства та практики держав-членів Європейського Союзу, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучених Штатів Америки про те, що оптимальна модель регулювання цієї сфери має ґрунтуватися на поєднанні мінімізації попередніх адміністративних бар'єрів, недопустимості цензури, повідомного характеру реєстраційних процедур, законодавчої визначеності підстав і меж відповідальності за поширення протиправного контенту, судового контролю за застосуванням обмежувальних заходів, державного стимулювання виробництва україномовної поліграфічної продукції та розвитку професійного саморегулювання, що обґрунтовує доцільність запровадження в Україні комплексної моделі співрегулювання поліграфічної та медійної сфери, що передбачатиме: інституційну взаємодію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Уповноваженого із захисту державної мови, органів судової влади та професійних саморегулювних інституцій; обов'язкове врахування висновків органів журналістської етики під час вирішення питань про застосування санкцій; пріоритет попередження, консультування і добровільного усунення порушень перед застосуванням заходів державного примусу; прискорений судовий перегляд рішень, що обмежують діяльність суб'єктів поліграфічної сфери; прозорість структури власності та фінансування

друкованих медіа; спеціальні антимонопольні механізми запобігання надмірній концентрації власності на ринку поліграфічної продукції;

– визначення перспективних напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні, які, на відміну від наявних положень, систематизовано за нормативно-правовим, інституційним, адміністративно-процедурним, контрольно-наглядовим, інформаційно-безпековим, економічним, технологічним та соціальним напрямками, де обґрунтовано: необхідність кодифікації інформаційного законодавства з виокремленням у структурі Інформаційного кодексу України самостійного розділу, присвяченого поліграфічній діяльності; нормативного розмежування поліграфічної та видавничої діяльності; запровадження повідомного характеру реєстраційних процедур, їх цифровізації та здійснення державного контролю на засадах ризик-орієнтованого підходу; доцільність поєднання дерегуляції поліграфічної діяльності з диференційованим адміністративним контролем за виготовленням захищеної, офіційної та іншої суспільно значущої поліграфічної продукції, удосконаленням адміністративної відповідальності, розвитком саморегулювання і співрегулювання, а також запровадження державних механізмів технологічної модернізації, екологізації, відновлення та підтримки поліграфічних підприємств.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться в роботі, можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – шляхом їх застосування у подальшому дослідженні адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні;

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення законодавства, яким встановлюється адміністративно-правове регулювання поліграфічної діяльності в Україні;

– *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичного забезпечення, розробки посібників, підручників та викладання курсів з таких навчальних дисциплін, як «Фінансове право», «Адміністративне право», «Інвестиційне право», «Освітнє право» та ін.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження були представлені та обговорені на міжнародних наукових конференціях, зокрема: «Current Challenges in the Development of Law and Public Management and Administration» (м. Рига, Латвійська Республіка, 4–5 березня 2026 р.); «European Integration as a Factor in the Renewal of Legal Science in Ukraine» (м. Рига, Латвійська Республіка, 16–17 квітня 2026 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення в 5 наукових статтях, з них 4 статті опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 269 сторінок, у тому числі основного тексту – 224 сторінки. Список використаних джерел налічує 217 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність вибраної теми дисертації, висвітлено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; визначено мету й завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, названо основні методологічні підходи до дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію і публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття, сутність та ознаки поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання»* з'ясовано, що чинне законодавство України не містить самостійного нормативного визначення поняття поліграфічної діяльності. Визначено співвідношення поліграфічної діяльності із суміжними правовими категоріями. Доведено, що стосовно видавничої діяльності вона виступає виробничо-технологічним складником творчо-організаційного процесу, щодо видавничої справи – її структурним елементом, щодо інформаційної діяльності – технологічною ланкою інформаційного процесу, а щодо господарської діяльності – одним із її спеціалізованих видів. Водночас обґрунтовано необхідність розмежування правового регулювання поліграфічної діяльності та діяльності друкованих медіа, правовий режим яких після набрання чинності Законом України «Про медіа» має самостійне нормативне врегулювання.

Доведено, що сутність поліграфічної діяльності характеризується поєднанням виробничо-технологічного та інформаційно-комунікативного складників, що визначає комплексний характер її правового регулювання та зумовлює провідну роль адміністративно-правових засобів у забезпеченні функціонування цієї сфери.

Установлено, що поліграфічна діяльність характеризується сукупністю взаємопов'язаних ознак, до яких належать господарський і виробничо-технологічний характер, спрямованість на тиражне відтворення інформації, нерозривний зв'язок з інформаційними правовідносинами, здійснення спеціальними суб'єктами господарювання, функціонування відповідно до технічних норм і стандартів, а також перебування під впливом механізмів державного нагляду (контролю) та адміністративної відповідальності.

У підрозділі 1.2 *«Поліграфічна діяльність у системі інформаційних відносин: співвідношення понять»* зроблено висновок, що за обсягом поняття «поліграфічна діяльність» ширше за «виготовлення видавничої продукції», оскільки охоплює також промислово-утилітарну поліграфію (пакування, етикетки, бланки), не пов'язану з виданнями. Акцентовано, що водночас видавнича справа не вичерпується поліграфією, включаючи творчо-редакційний та розповсюджувальний сегменти, де, своєю чергою, видавнича продукція є видовим поняттям щодо інформаційної продукції, унаслідок чого видавнича справа виступає одним зі спеціальних способів здійснення інформаційної діяльності.

Підкреслено, що поліграфічна діяльність має подвійну юридичну природу: вона є водночас різновидом господарської діяльності (виробничо-технологічним процесом) та інструментальною ланкою інформаційної діяльності (матеріалізацією інформаційної продукції). Визначено, що така подвійність є головним джерелом складності у визначенні її місця у системі правових категорій та зумовлює комплексний характер її адміністративно-правового режиму.

У підрозділі 1.3 *«Генеza становлення й розвитку правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні»* аргументовано, що особливого значення для визначення місця поліграфічної діяльності у системі сучасного законодавства набуло прийняття Закону України «Про медіа», що істотно трансформував правове регулювання інформаційної сфери, однак практично не вплинув на адміністративно-правовий режим поліграфічної діяльності, при цьому відбулось розмежування інформаційно-контентних та виробничо-технологічних аспектів створення і поширення друкованої продукції, що дозволяє обґрунтувати висновок, що поліграфічна діяльність не є складовою частиною медійної діяльності у вузькому розумінні, а становить самостійний виробничо-господарський елемент функціонування інформаційної сфери.

Визначено, що в основу побудови відповідних нормативно-правових актів у сфері поліграфічної діяльності законодавцем покладено різні системоутворюючі критерії, де: Закон України «Про інформацію» вибудовує систему правового регулювання за об'єктоцентричною моделлю – навколо інформації як самостійного об'єкта правовідносин, зосереджуючись на режимі її створення, поширення, зберігання та захисту незалежно від матеріального носія і способу відтворення; Закон України «Про видавничу справу» ґрунтується на продуктово-технологічній моделі, системоутворюючим критерієм якої виступає видавнича продукція та цикл її створення, виготовлення і розповсюдження; Закон України «Про медіа» побудований за суб'єктно-діяльнісною моделлю, у центрі якої перебуває діяльність суб'єктів у сфері медіа, тобто поширення масової інформації, а не її матеріальний носій чи технологія відтворення. При цьому аргументовано, що жоден із зазначених актів не використовує поліграфічний спосіб виготовлення продукції як системоутворюючий критерій правового регулювання.

Зроблено висновок, що еволюція законодавства України підтверджує поступове відокремлення поліграфічної діяльності від інформаційно-контентного складника видавничої справи та одночасне збереження її функціонального зв'язку із процесом створення й поширення друкованої продукції, що дає підстави розглядати поліграфічну діяльність як самостійний об'єкт міжгалузевого правового регулювання, що характеризується власним предметом, специфічними адміністративно-правовими засобами регулювання та особливим місцем у механізмі реалізації державної політики у сфері інформації, книговидавання та розвитку поліграфічної промисловості.

У **підрозділі 1.4 «Система нормативно-правового забезпечення та принципи адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності»** обґрунтовано, що система нормативно-правового забезпечення поліграфічної діяльності становить внутрішньоузгоджену, ієрархічно побудовану сукупність актів різної юридичної сили та галузевої належності, які регулюють відносини щодо створення, виготовлення й розповсюдження видавничої продукції та щодо організації публічного управління у цій сфері, що характеризується комплексністю, багаторівневістю, динамічністю та некодифікованістю.

Встановлено, що система нормативно-правового забезпечення поліграфічної діяльності за вертикальним критерієм охоплює конституційний, законодавчий та підзаконний рівні; ядром законодавчого рівня є спеціальні закони України «Про видавничу справу» та «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні», доповнені суміжними актами господарського, цивільного, інформаційного, авторського права та фінансового законодавства. За горизонтальним критерієм система нормативно-правового забезпечення поліграфічної діяльності є комплексною й поєднує норми конституційного, адміністративного, господарського, цивільного, фінансового та інформаційного права.

Визначено, що чинна модель нормативно-правового забезпечення поліграфічної діяльності ґрунтується на реєстраційному (обліковому), а не ліцензійному режимі доступу до діяльності, що відповідає конституційній забороні цензури та дерегуляційному вектору державної політики.

Виявлено такі системні проблеми нормативного забезпечення поліграфічної діяльності, як: відсутність законодавчого визначення поняття «поліграфічна діяльність»; застарілість профільного Закону України «Про видавничу справу»; неузгодженість понятійних апаратів після медіареформи; інституційна невизначеність суб'єктів управління; некодифікованість масиву актів у сфері інформаційних правовідносин.

Аргументовано, що система принципів адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності має трирівневу структуру, що охоплює загальноправові принципи (верховенство права, законність, рівність перед законом), загальні принципи адміністративного права (пропорційність, пріоритет прав і свобод людини, належне урядування, поєднання переконання і примусу) та спеціальні галузеві принципи (свобода поліграфічної діяльності,

заборона цензури, неприпустимість використання результатів поліграфічної діяльності для протиправних цілей, державна підтримка, протидія монополізації, пріоритет державної мови й національного продукту, обов'язковий облік, поєднання державного регулювання та саморегулювання), що перебувають у діалектичному взаємозв'язку, а їх збалансоване застосування є критерієм якості регулювання.

Розділ 2 «Механізм адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності та напрями його удосконалення» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 2.1 «Суб'єкти адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності та адміністративно-правовий статус суб'єктів господарювання у цій сфері»* обґрунтовано, що систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності утворюють Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Міністерство культури України, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Уповноважений із захисту державної мови, судові та правоохоронні органи. При цьому кожен із зазначених суб'єктів реалізує власний комплекс повноважень, що охоплюють формування державної політики, здійснення державного контролю, ведення відповідних реєстрів, застосування заходів адміністративного примусу, моніторинг дотримання законодавства та судовий захист порушених прав.

Доведено, що функціональне призначення зазначених суб'єктів не є однорідним. Міністерство культури України забезпечує формування та реалізацію стратегічної політики у сфері культури, книговидання і популяризації читання. Український інститут книги виконує переважно програмно-підтримувальні функції, пов'язані з державними закупівлями, грантовими програмами, поповненням бібліотечних фондів і розвитком читацької культури. Держкомтелерадіо здійснює спеціальні регуляторні, реєстраційні, моніторингові й контрольні-наглядні повноваження у сфері видавничої справи та обігу друкованої продукції. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення забезпечує регулювання друкованих медіа, прозорість структури власності, моніторинг додержання медійного законодавства та застосування передбачених законом заходів реагування.

Установлено, що в основу адміністративно-правового статусу суб'єктів господарювання у сфері поліграфічної діяльності покладено загальні права суб'єкта підприємництва на свободу господарської діяльності, вибір організаційно-правової форми, укладення договорів, використання майна, отримання прибутку та захист від неправомірного втручання держави. До спеціальних публічно-правових обов'язків суб'єктів поліграфічної діяльності віднесено: подання повідомлення для внесення відомостей до відповідного державного реєстру, дотримання вимог мовного законодавства, забезпечення точності відтворення замовленої продукції, додержання технічних, санітарних, екологічних і трудових норм, передання обов'язкового примірника документів,

належне маркування продукції та недопущення виготовлення й поширення продукції, обіг якої заборонений законом.

З'ясовано, що сучасна модель доступу до поліграфічної діяльності ґрунтується переважно на повідомному, а не дозвільному принципі, що вимагає внесення відомостей до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції, не має характеру класичного адміністративного дозволу, а виконує облікову, інформаційну та легітимізаційну функції. Зроблено висновок, що відмова від видачі свідоцтв і перехід до повідомної процедури відповідають сучасним тенденціям дерегуляції, цифровізації та мінімізації адміністративних бар'єрів.

У *підрозділі 2.2 «Інструментарій адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності»* виокремлено такі групи інструментів, як: нормотворчі, легалізаційні (реєстраційні та дозвільні), технічного регулювання і стандартизації, мовні, контрольно-наглядові, адміністративного примусу та адміністративно-юрисдикційні, стимулюючі й обмежувально-заборонні.

Встановлено, що характерною рисою сучасного українського інструментарію є домінування м'яких (реєстраційних, а не ліцензійних) режимів легалізації, що узгоджується із заборонаю цензури, за одночасного посилення обмежувально-заборонних інструментів захисту національного інформаційного простору в умовах збройної агресії та розвитку стимулюючих інструментів державної підтримки книговидання. Акцентовано, що реформа медійного законодавства 2022–2023 рр. і цифровізація Державного реєстру у 2025 р. засвідчують поступову трансформацію інструментарію в бік європейських стандартів, дерегуляції та переходу від «поліцейської» до сервісно-стимулюючої моделі публічного адміністрування.

З'ясовано, що особливе місце у системі адміністративно-правових засобів займають механізми державної реєстрації суб'єктів поліграфічної діяльності, мовного регулювання, контролю за ввезенням поліграфічної продукції, застосування адміністративної відповідальності, ведення державних реєстрів, здійснення моніторингу інформаційного простору, а також використання сучасних цифрових сервісів у сфері публічного адміністрування.

Встановлено, що розвиток адміністративно-правового регулювання супроводжується поступовою цифровізацією адміністративних процедур, розширенням використання електронних реєстрів, автоматизацією взаємодії між державними органами та суб'єктами поліграфічної діяльності, що сприяє підвищенню відкритості, прозорості та ефективності державного управління.

Доведено, що сучасне законодавство дедалі ширше використовує поєднання адміністративного регулювання із механізмами професійного саморегулювання, що свідчить про перехід від виключно владно-розпорядчої моделі управління до партнерської моделі взаємодії держави, професійних об'єднань та суб'єктів господарювання у сфері поліграфічної діяльності.

Удосконалено положення про адміністративний контроль у сфері поліграфічної діяльності шляхом обґрунтування необхідності його диференціації залежно від предмета контролю: змісту продукції, дотримання мовних вимог, правильності вихідних відомостей, виконання обов'язку щодо доставляння обов'язкового примірника та безпечності дитячих видань.

У *підрозділі 2.3 «Зарубіжний досвід і адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу у сфері поліграфії»* засвідчено, що правові системи демократичних держав, незважаючи на відмінності у способах організації державного управління, ґрунтуються на засадах: свободи слова і преси, недопустимості попередньої цензури; відсутності ліцензування діяльності, пов'язаної зі створенням та поширенням друкованої продукції; законодавчої визначеності підстав відповідальності; пропорційності державного втручання; судового захисту прав суб'єктів господарювання; поєднанні державного регулювання з механізмами професійного саморегулювання.

Встановлено, що найбільш загальною тенденцією розвитку зарубіжних моделей є перехід від дозвільного контролю до повідомного, наглядового та відповідальнісного регулювання. Визначено, що держава переважно не оцінює зміст поліграфічної продукції до моменту її виготовлення і поширення, не вимагає попереднього погодження матеріалів та не втручається в редакційну політику. Водночас після введення продукції в обіг допускається застосування юридичної відповідальності, якщо її зміст порушує чітко визначені законодавчі заборони. У цьому виявляється базовий принцип зарубіжного регулювання: мінімізація попередніх адміністративних перешкод із одночасним забезпеченням невідворотності відповідальності за зловживання свободою слова.

Обґрунтовано, що свобода створення, виготовлення та поширення поліграфічної продукції не є абсолютною. Законодавство зарубіжних держав установлює обмеження щодо поліграфічних матеріалів, які містять заклики до насильства, тероризму або насильницької зміни конституційного ладу, розпалюють расову, національну чи релігійну ворожнечу, пропагують заборонені тоталітарні режими, поширюють порнографічний контент за участю дітей, розголошують державну чи військову таємницю або завдають шкоди честі, гідності та діловій репутації особи; при цьому правомірність таких обмежень залежить від дотримання критеріїв, закріплених у статті 10 Європейської конвенції з прав людини.

На основі порівняльного аналізу виявлено відмінність між американською та європейською моделями змістових обмежень у сфері поліграфічної діяльності, де перша характеризується максимально широким конституційним захистом висловлювань і допускає обмеження переважно у випадках прямого підбурювання до неминучих протиправних дій, тоді як друга передбачає ширший перелік легітимних обмежень, зокрема щодо мови ворожнечі, заперечення злочинів тоталітарних режимів, пропаганди нацистської ідеології та захисту суспільної моралі. Визначено, що для України, яка перебуває в

умовах збройної та інформаційної агресії, більш придатною є європейська модель за умови дотримання принципів законності, пропорційності та судового контролю.

Встановлено, що мовна політика у сфері виготовлення і поширення поліграфічної продукції залежить від історичних, культурних та демографічних особливостей відповідної держави. У Сполучених Штатах Америки та Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії переважає мовно нейтральна модель, за якої суб'єкти самостійно вибирають мову продукції відповідно до потреб ринку. У Литовській Республіці, Латвійській Республіці та Естонській Республіці застосовується проактивна модель захисту державної мови, сформована внаслідок тривалого історичного витіснення національних мов. Акцентовано, що така політика реалізується не лише через імперативні приписи, а й за допомогою грантів, культурних програм, підтримки двомовних видань та інших стимулювальних засобів. Зроблено висновок, що для України є цінним балтійський досвід, що полягає у можливості поєднання контролю за дотриманням мовного законодавства з фінансовою та організаційною підтримкою суб'єктів, які виготовляють україномовну поліграфічну продукцію, де є доцільним надання переваги превентивним і консультативним заходам, а застосування штрафних санкцій має здійснюватися лише за умови істотного або повторного порушення.

З'ясовано, що державний нагляд за поліграфічною діяльністю в демократичних країнах переважно не здійснюється окремим цензурним органом.

Визначено, що досвід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та скандинавських держав підтверджує ефективність саморегулювання у сфері поліграфічної діяльності як альтернативи надмірному адміністративному примусу. Рішення таких органів не мають характеру державних санкцій, однак створюють істотні репутаційні наслідки, можуть зобов'язувати видання оприлюднювати виправлення, спростування чи рішення про порушення стандартів.

Аналіз зарубіжної практики засвідчив ефективність субсидування локальної та малотиражної преси, компенсації витрат на доставку, застосування податкових пільг, грантового фінансування культурної продукції та підтримки модернізації виробничої інфраструктури, для України такі заходи є особливо важливими в умовах скорочення накладів, руйнування поліграфічних потужностей унаслідок збройної агресії та необхідності зміцнення національного інформаційного простору.

У **підрозділі 2.4 «Перспективні напрями удосконалення адміністративного законодавства у сфері здійснення поліграфічної діяльності в Україні й практики його застосування»** обґрунтовано, що удосконалення адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності має ґрунтуватися на таких концептуальних засадах, як: систематизації відповідного законодавства (шляхом поєднання консолідаційного та часткового кодифікаційного методів з уніфікацією

понятійно-категоріального апарату, що результативно має в розробці та прийнятті Інформаційного кодексу України); переходу від дозвольно-контрольної до сервісно-партнерської моделі взаємодії держави і суб'єктів галузі; послідовної реалізації принципу пропорційності як мірила допустимості будь-яких обмежувальних заходів.

Доведено доцільність модернізації дозвольно-реєстраційних механізмів у сфері поліграфічної діяльності через законодавче закріплення переважно повідомного характеру реєстраційних процедур, повну цифрову трансформацію взаємодії суб'єктів з органами публічної адміністрації на засадах екстериторіальності, проактивності, інтероперабельності й однократності подання інформації, а також запровадження диференційованого підходу до інтенсивності адміністративного втручання залежно від рівня потенційного ризику конкретного виду поліграфічної продукції.

Аргументовано, що гармонізація національного законодавства з правом Європейського Союзу у сфері поліграфічної діяльності має здійснюватися через впровадження засад належного врядування та не суперечить запровадженню безпекових обмежень щодо обігу друкованої продукції за умови їх законності, легітимності мети, необхідності в демократичному суспільстві та застосування на підставі прозорих критеріїв із дотриманням процесуальних гарантій і судового контролю. Окремо обґрунтовано потребу врахування екологічного виміру поліграфічного виробництва відповідно до екологічних стандартів Європейського Союзу.

Виявлено основні недоліки інституту адміністративної відповідальності у сфері поліграфічної діяльності (фрагментарність складів правопорушень, диспропорційність санкцій, нечіткість диспозицій норм) та запропоновано шляхи їх усунення. Обґрунтовано, що пріоритетом має бути не посилення каральних інструментів, а підвищення якості первинного регулювання, забезпечення єдності правозастосування, впровадження ризик-орієнтованої моделі державного контролю (нагляду) та розвиток інститутів саморегулювання і співрегулювання.

Сформульовано загальний висновок, що ефективність адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності визначається не обсягом державного втручання, а його якістю та збалансованістю. Оптимальною є модель, за якої держава забезпечує захист публічних інтересів (національної безпеки, прав інтелектуальної власності, прав споживачів, довкілля) мінімально обтяжливими для суб'єктів засобами, створюючи водночас сприятливі умови для реалізації конституційних прав на свободу економічної діяльності та свободу поширення інформації.

ВИСНОВКИ

У дисертації обґрунтовано вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні та пошуку напрямів їх удосконалення. У результаті дослідження сформульовано такі основні висновки.

1. На основі аналізу етимологічних, доктринальних і нормативних підходів встановлено, що сучасне законодавство України не містить нормативного визначення поняття «поліграфічна діяльність», натомість використовує категорію «виготовлення видавничої продукції», яка лише частково охоплює зміст відповідних суспільних відносин, що свідчить про існування термінологічної прогалини, яка негативно впливає на визначеність предмета адміністративно-правового регулювання та потребує усунення шляхом удосконалення законодавства.

Встановлено, що поліграфічна діяльність має дуалістичну природу, оскільки поєднує виробничо-господарський та інформаційно-комунікативний складники. З одного боку, вона є різновидом господарської діяльності, спрямованої на виготовлення матеріальної продукції шляхом здійснення комплексу додрукарських, друкарських і післядрукарських технологічних процесів. З іншого боку, її результатом виступає матеріальний носій інформації, що забезпечує реалізацію інформаційних прав людини, поширення знань, культурних цінностей та іншої суспільно значущої інформації.

Доведено, що поліграфічна діяльність не може бути ототожнена ні з видавничою діяльністю, ні з видавничою справою загалом. Видавнича діяльність має переважно творчо-організаційний характер і пов'язана з підготовкою видання до випуску, тоді як поліграфічна діяльність полягає у виробничо-технологічному відтворенні видавничого оригіналу, поліграфічна діяльність є ширшою за поняття «виготовлення видавничої продукції», оскільки охоплює також виготовлення пакувальної, рекламної, етикеткової, бланкової та іншої друкованої продукції, яка не належить до видавничої продукції у вузькому розумінні.

2. Визначено, що нормативне регулювання сфери поліграфічної діяльності здійснюється переважно опосередковано – через категорії «виготовлення видавничої продукції», «видавнича справа», «інформаційна діяльність», «інформаційна продукція» та «медіа». Встановлено, що співвідношення досліджуваних понять не може бути пояснене за допомогою простої ієрархічної моделі роду та виду. Поліграфічна діяльність, видавнича справа й інформаційні відносини сформовані за різними класифікаційними критеріями. Поліграфічна діяльність виокремлюється за технологічно-виробничим критерієм, оскільки її зміст полягає у масовому відтворенні текстової та зображальної інформації за допомогою спеціальних технологій. Видавнича справа визначається за функціональним критерієм і охоплює підготовку, виготовлення та розповсюдження видань. Інформаційні відносини формуються за об'єкто-

цільовим критерієм і виникають у зв'язку зі створенням, одержанням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною та захистом інформації.

Обґрунтовано, що поняття «поліграфічна діяльність» є ширшим за поняття «виготовлення видавничої продукції». Поліграфічне виробництво охоплює не лише тиражування книжок, газет, журналів та інших видань, а й виготовлення пакування, етикеток, рекламної, бланкової, канцелярської, захищеної та іншої друкованої продукції, яка не завжди належить до видавничої продукції.

З'ясовано, що поліграфічна діяльність пов'язана з інформаційними відносинами лише в тій частині, у якій її результатом є матеріалізація інформаційної продукції, призначеної для суспільного поширення. У такому випадку поліграфія виступає технологічним інструментом інформаційної діяльності, оскільки забезпечує надання інформації матеріальної форми та її тиражування. Водночас виготовлення пакування, етикеток, технічних бланків та іншої продукції утилітарного призначення тяжіє переважно до сфери господарських і виробничих відносин. Тому поліграфічна діяльність не може бути повністю включена ані до видавничої справи, ані до інформаційної діяльності.

Запропоновано розглядати співвідношення поліграфічної діяльності, видавничої справи та інформаційних відносин за моделлю трьох пересічних площин. Інформаційна площина визначається обігом інформації; видавнича – підготовкою, випуском і розповсюдженням видань; поліграфічна – технологією масового відтворення друкованої продукції. Встановлено, що поліграфічна діяльність одночасно є складником видавничої справи, технологічною формою здійснення інформаційної діяльності та видом господарської діяльності.

3. Доведено, що визначальним критерієм рівня демократичності правового режиму поліграфічної діяльності є співвідношення попереднього державного контролю, реєстраційних процедур і наступної юридичної відповідальності. На підставі узагальнення історичного досвіду стверджено, що розвиток правового регулювання поліграфічної діяльності відбувався в напрямі поступового звуження сфери прямого адміністративного втручання та розширення гарантій свободи господарської й інформаційної діяльності.

4. Доведено, що розвиток адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні відбувається під впливом таких тенденцій, як: послідовна лібералізація господарської діяльності через скорочення дозвільних процедур, цифровізація адміністративних послуг, впровадження повідомного принципу реєстрації та спрощенні взаємодії між державою і суб'єктами господарювання; посилення державного контролю у сферах, що стосуються забезпечення інформаційної безпеки, мовної політики, протидії інформаційній агресії, захисту суспільних інтересів та національної безпеки.

5. Визначено доцільність нормативного закріплення єдиного міжвідомчого механізму координації діяльності Міністерства культури України, Держкомтелерадіо, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Уповноваженого із захисту державної мови та інших суб'єктів регуляторної системи.

6. Обґрунтовано доцільність розмежування інструментів прямого адміністративного впливу та інструментів опосередкованого регулювання поліграфічної діяльності, до першої групи віднесено державний контроль, адміністративний нагляд, приписи, санкції та заборони, а до другої – державне фінансування, грантову підтримку, пільгове кредитування, інформаційне забезпечення, цифрові сервіси та професійне саморегулювання.

Визначено необхідність виокремлення спеціального інструментарію регулювання поліграфічної продукції для дітей, який має включати санітарно-гігієнічні вимоги, вікову диференціацію, стандарти читабельності, вимоги до матеріалів, маркування та посилений державний контроль за безпечністю поліграфічної продукції.

Зроблено висновок про нагальність розмежування інструментів регулювання книжкової продукції та друкованих медіа, оскільки для першої переважають квотні, реєстраційні та стимулюючі механізми, тоді як для друкованих медіа характерні моніторингові, санкційні та контентно-регуляторні інструменти.

7. Запропоновано систематизувати напрями імплементації зарубіжного досвіду у сфері поліграфічної діяльності за такими блоками: інституційно-гарантійним, мовно-стимулювальним, контентно-безпековим, економіко-підтримувальним та євроінтеграційно-антимонопольним. Інституційно-гарантійний блок охоплює забезпечення політичної нейтральності регулятора, прозорості його процедур та ефективного судового захисту; мовно-стимулювальний – поєднання контролю за дотриманням мовного законодавства з грантовою, податковою та організаційною підтримкою україномовної поліграфічної продукції; контентно-безпековий – установлення пропорційної відповідальності за поширення мови ворожнечі, пропаганди війни, екстремістських матеріалів, дитячої порнографії та охоронюваної законом інформації; економіко-підтримувальний – державну підтримку локальної, культурної та малотиражної поліграфічної продукції; євроінтеграційно-антимонопольний – адаптацію національного законодавства до стандартів Європейського Союзу, забезпечення прозорості власності та запобігання концентрації медійного і поліграфічного ринку.

8. Обґрунтовано, що перспективними напрямами удосконалення адміністративного законодавства у сфері здійснення поліграфічної діяльності в Україні й практики його застосування є: кодифікація інформаційного законодавства шляхом розроблення та прийняття Інформаційного кодексу України з виокремленням самостійного інституту правового регулювання поліграфічної діяльності; нормативне розмежування понять «поліграфічна діяльність», «видавнича справа», «виготовлення видавничої продукції», «поліграфічні послуги» та інших суміжних категорій із формуванням єдиного понятійно-категоріального апарату; удосконалення адміністративно-правового статусу суб'єктів поліграфічної діяльності, визначення їхніх прав, обов'язків, гарантій діяльності та механізмів взаємодії з органами публічної адміністрації; реформування дозвільно-реєстраційних процедур шляхом запровадження

повідомного (нотифікаційного) принципу, мінімізації адміністративного втручання та усунення надмірних бюрократичних бар'єрів; удосконалення законодавства про обов'язковий примірник документів, у тому числі шляхом нормативного врегулювання електронного обов'язкового примірника; посилення екологічного складника адміністративного регулювання, запровадження вимог щодо екологічної безпечності поліграфічного виробництва та поводження з відходами; розвиток інститутів саморегулювання та співрегулювання у сфері поліграфічної діяльності із залученням професійних об'єднань до вироблення галузевих стандартів; державне стимулювання технологічної модернізації поліграфічних підприємств, підтримка цифрової трансформації виробництва, інновацій та енергоефективних технологій; розвиток експортного потенціалу поліграфічної галузі, підтримка участі українських підприємств у міжнародних ринках і програмах сертифікації; державна підтримка малого та середнього підприємництва у сфері поліграфічної діяльності, зокрема через грантові, кредитні та консультаційні механізми; підвищення прозорості державних закупівель поліграфічної продукції та запровадження комплексних критеріїв оцінки якості виконання замовлень; розвиток регіональної поліграфічної інфраструктури, підтримка виробничих кластерів і територіальної доступності поліграфічних послуг; відновлення та підтримка поліграфічних підприємств, постраждалих внаслідок збройної агресії, створення механізмів компенсації, релокації та відновлення виробництва; забезпечення стійкості галузі до кризових явищ шляхом диверсифікації постачання сировини, розвитку вітчизняного виробництва матеріалів та формування стратегічних резервів; створення системи державного моніторингу розвитку поліграфічної галузі на основі відкритих статистичних даних та сучасних інформаційно-аналітичних інструментів; підтримка виробництва доступної поліграфічної продукції для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення; інтеграція поліграфічної діяльності до сфери креативних індустрій, стимулювання розвитку інноваційних видів друкованої продукції та міжгалузевої взаємодії.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Приймак О.О. Теоретико-правові засади визначення поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. № 5. С. 433–438. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.5.68>.
2. Приймак О.О. Поняття, сутність та ознаки поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. № 6. С. 390–395. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.6.62>.

3. Приймак О.О. Генеза становлення й розвитку правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2025. № 8(76). Р. 197–204. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.8.33>.

4. Приймак О.О. Система нормативно-правового забезпечення та принципи адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення. *Правові новели*. 2025. № 26. С. 570–579. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.65>.

5. Приймак О.О. Інструментарій адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні: поняття, структура та сучасні тенденції розвитку. *Правові новели*. 2025. № 27. С. 480–486. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2025.27.58>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Приймак О.О. Кодифікація інформаційного законодавства як напрям удосконалення адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності. *Proceedings of the International scientific conference “Current Challenges in the Development of Law and Public Management and Administration”*, Riga, the Republic of Latvia, March 4–5, 2026. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2026. Р. 292–295. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-75>.

2. Приймак О.О. Європейський досвід адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності: уроки для України. *Proceedings of the International scientific conference “European Integration as a Factor in the Renewal of Legal Science in Ukraine”*, Riga, the Republic of Latvia, April 16–17, 2026. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2026. Р. 133–135. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-688-1-36>.

АНОТАЦІЇ

Приймак О.О. Адміністративно-правове регулювання поліграфічної діяльності в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2026.

У роботі здійснено характеристику адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних адміністративно-правових досліджень поліграфічної діяльності в Україні, у якому сформовано цілісну теоретичну модель її адміністративно-правового регулювання, визначено понятійні, нормативні, інституційні та процедурні особливості відповідного механізму, а

також розроблено пропозиції щодо його модернізації з урахуванням цифровізації, воєнних викликів та євроінтеграційного курсу держави.

Обґрунтовано авторське визначення поняття «поліграфічна діяльність», під якою запропоновано розуміти самостійний вид господарської діяльності, що полягає у систематичному виготовленні друкованої (поліграфічної) продукції із застосуванням поліграфічних технологій (додрукарських, друкарських і післядрукарських процесів) на замовлення інших осіб або з власної ініціативи суб'єкта, здійснюється на професійній основі, на власний ризик і, як правило, з метою одержання прибутку.

Систематизовано основні ознаки поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання, де виділено: господарський характер діяльності, виробничо-технологічну спрямованість, тиражність виготовлення продукції, інформаційно-комунікативне призначення, здійснення спеціальними суб'єктами, регламентованість технічними стандартами та перебування під державним адміністративним контролем.

Обґрунтовано нормативну модель співвідношення поліграфічної діяльності, видавничої справи та інформаційних відносин як частково перехресних правових категорій, сформованих за різними класифікаційними критеріями: технологічно-виробничим, галузево-функціональним та об'єктно-цільовим, при цьому доведено наукову некоректність лінійної моделі, за якою поліграфічна діяльність розглядається виключно як складник видавничої справи, та запропоновано авторську модель трьох пересічних площин, центральною зоною яких є виготовлення інформаційної продукції поліграфічним способом, де встановлено, що в межах цієї зони поліграфічна діяльність одночасно виступає структурним елементом видавничої справи, технологічним засобом матеріалізації інформації та різновидом господарської діяльності, що зумовлює комплексний характер її адміністративно-правового регулювання, множинність нормативних джерел, диференціацію компетенції органів публічної адміністрації та особливі межі юридичної відповідальності поліграфічних підприємств за зміст відтворюваної продукції.

Доведено доцільність модернізації дозвольно-реєстраційних механізмів через законодавче закріплення переважно повідомного характеру реєстраційних процедур, повну цифрову трансформацію взаємодії суб'єктів з органами публічної адміністрації на засадах екстериторіальності, проактивності, інтеперабельності й однократності подання інформації, а також запровадження ризик-орієнтованого (диференційованого) підходу до інтенсивності адміністративного втручання залежно від рівня потенційного ризику конкретного виду продукції.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, видавнича справа, інформаційне законодавство, нормативно-правове забезпечення, поліграфічна діяльність, принципи адміністративного права, публічне адміністрування.

Pryymak O.O. Administrative and Legal Regulation of Printing Activities in Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2026.

The dissertation provides a comprehensive study of the administrative and legal regulation of printing activities in Ukraine.

As a result of the research conducted:

For the first time:

- an author’s definition of the concept of “printing activities” has been substantiated. Printing activities are proposed to be understood as an independent type of economic activity consisting in the systematic production of printed (printing) products through the use of printing technologies (pre-press, press and post-press processes), performed either upon the request of other persons or on the entity’s own initiative, carried out on a professional basis, at the entity’s own risk and, as a rule, for the purpose of generating profit;

- the principal characteristics of printing activities as an object of administrative and legal regulation have been systematized, including: their economic nature; production and technological orientation; mass reproduction of printed products; informational and communicative purpose; implementation by specialized business entities; regulation by technical standards; and subjection to state administrative supervision and control;

- a normative model of the relationship between printing activities, publishing activities and information relations has been substantiated as partially overlapping legal categories formed according to different classification criteria, namely technological-production, sectoral-functional and object-oriented. The scientific inconsistency of the traditional linear model, under which printing activities are regarded solely as a component of publishing activities, has been demonstrated. Instead, an author’s model of three intersecting legal domains has been proposed, with the production of information products by printing technologies forming their central intersection. Within this intersection, printing activities simultaneously constitute a structural element of publishing activities, a technological means of materializing information, and an independent type of economic activity. This determines the complex nature of their administrative and legal regulation, the plurality of normative sources, the differentiated competence of public administration authorities, and the specific limits of legal liability of printing enterprises for the content of reproduced products.

It has been substantiated that improvement of the administrative and legal regulation of printing activities requires a systematic rather than fragmentary approach and should be based upon three conceptual foundations: systematization of the relevant legislation through the combination of consolidation and partial codification methods with the unification of conceptual terminology; transition from a licensing and control model to a service-oriented partnership model of interaction between the state and business entities; and consistent implementation of the

principle of proportionality as the criterion determining the admissibility of any restrictive measures.

The expediency of modernizing licensing and registration mechanisms has been demonstrated through legislative consolidation of predominantly notification-based registration procedures, comprehensive digital transformation of interactions between business entities and public administration bodies based on the principles of extraterritoriality, proactivity, interoperability and the one-time submission of information, as well as the introduction of a risk-oriented (differentiated) approach to the intensity of administrative intervention depending upon the level of potential risk associated with a particular category of printed products.

Key words: administrative and legal regulation, information legislation, legal framework, principles of administrative law, printing activities, public administration, publishing activities.

Підписано до друку 29.09.2026. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1167.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.